

שהריצעה הזה הוא כריצעה דמסתלק בלא זמני,
וממילא נבין דהאי ריצעה היינו דנקא, אבל הוא
[מין השו"ע] לא הזכיר בס"ג כלל ריצעה [אלא]
רק סוף הדין שמות הל"ל שמות [גם כאן,
דמנין נדע דהיינו שמות, אחרי שלא כתב בסעיף
הקודם ריצעה דהיינו דנקא, אלא רק שמות].

והרי דברי אדוננו הגר"א זיע"א
ברורים כשמש, ובעניי אינני
מבין למה הניחו כבוד הדר"ג שליט"א
בתימה ובל"ע.

(ב) מש"כ כבוד הדר"ג שליט"א בדברי החוס'
שם [ד"ה רבא אמר קרנא הוי] לחלק
בין שחלא ומלוה — כבר זכה בזה הרש"ש
שם, יעוי"ש.

נתעוררו לי עוד הערות בעייני בספר, אבל אינני
יודע אם ניחא לי בזה למר ניהו רב
שליט"א, וכמש"כ הרמב"ן כאן בסוגיין
דשחלא ב"מלחמת ה'": "שלא מנינו בחלמדי
חכם שיאמר לחבירו שיקשה לו, אלא כל החכמים
מקפידים בכך... ואיכא נמי דמללי דלא ליקשי להו
חלמידיהו, כדאמרינן רחמנא ליגלן מכסופא דשימי",
עכ"ל הרמב"ן הקדוש ודבריו הקדושים נריכים לי
רב.

ויתברכו רומעכ"ג הרמה שליט"א בכל
הצרכות האמורות בתורה"ק ובצרכות י"ז א'.

הנני נעיר החלמידים

הכו"ם ביקרא דאורייתא

נפש כמהה מלפה לישועה

משה מרדכי הלוי שולזינגר

זה העמיק הצ"י להגמרא דילן, ולפירוש רש"י
על זה ש"שטפה נהר — הוה לי' כי
שחלא דמסתלק בלא זימני' ושקיל
ריצעה", ולא הקשה הצ"י הטור שגמרא
וברש"י כחוב "ריצעה", והטור כתב שמות, מפני
שהדבר פשוט כמש"כ רש"י, ש"הוה לי' כי
שחלא דמסתלק בלא זימני' ושקיל ריצעה",
היינו כמבואר לעיל בטור דהמסתלק בלא זימני'
שקיל ריצעה דהוא דנקא, כמו שהעמיק שם הצ"י
אח כל לשון הרא"ש שמסיק לפסוק כדסבר רב
אשי למימר דריצעה היינו דנקא, וממילא פשוט
דריצעה דשטפה נהר [דהוה כשחלא
דמסתלק בלא זימני'] הוה שמות, ושפיר
כתב קן הטור, ושפיר כתב הצ"י שהגמרא והרש"י
דשטפה נהר — "ריצעה" הוא המקור לדין
הטור דשמות, כי האי ריצעה היינו שמות,
כמו במסתלק בלא זמנו.

ואילו בשלחנו הטור בסיומן ש"ל בסעיף ג' כתב
מין הצ"י בשחלא המסתלק בלא זמנו שנוטל
שמות [ולא כתב ריצעה דהוא דנקא אלא סוף
הדין: שמות], ואילו בסעיף ד' כתב בשטפן נהר
או עקרון הרוח אין לו בהם אלא רביע, אשר
על זה כתב צביאור הגר"א: "הוא תמוה,
דשמות הל"ל, כמו בס' [בסעיף] שקדם, דבגמ'
דקאמר ריצעה [בשטפה נהר] היינו כמו שקדם
[במסתלק בלא זימני'] ריצעה דהוא דנקא,
ועי' רש"י שם ד"ה שטפה נהר כו' [שכתב שהוי
כשחלא דמסתלק בלא זימני'] וחוס' שם ד"ה רבא
כו' [שכתבו החוס' דאדעתא דהכי נחית שאם
יסתלק בלא זימני' צאיזה ענין שיסתלק שלא
יקח אלא ריצעה], וא"כ מבואר ברש"י וחוס'

סימן כה

בענין פשרה בדין

והנני מודה להשי"ת שיכולני כעת להדפיס כאן
צביאור גדר הענין הנשגב הזה של פשרה
בדין, וכמשי"ת בעזהשי"ת החוקן ומרחס אף למי

בבא מציעא קי"ב א' תוס' [ד"ה חוזר],
בסוף דברי החוס' הקדושים, יעוי"ש בכל
עומק אריכות דבריהם הקדושים בענין פשרה בדין.

שלינו לאוי נמקדו ורחמינו האינוסופיים.

דהנה אמר רחמנא בפ' שופטים [ט"ז כ']
"צדק צדק תרדוף".

ואמר חז"ל הקדושים בגמרא הקדושה
סנהדרין ל"ב ב': "תניא צדק צדק
תרדוף אחד לדין ואחד לפשרה כיצד שתי
ספינות עוברות בנהר ופגעו זה בזה אם עוברות
שתיהן שתיהן טובעות בזה אחר זה שתיהן
עוברות וכן שני גמלים שהיו עולים במעלות
בית חורון ופגעו זה בזה אם עלו שניהן שניהן
נופלין בזה אחר זה שניהן עולין הא כיצד
טעונה ושאינה טעונה תידחה שאינה טעונה
מפני טעונה קרובה ושאינה קרובה תידחה
קרובה מפני שאינה קרובה היו שתיהן קרובות
שתיהן רחוקות הטל פשרה ביניהן ומעלות שכר
זו לזו".

וכתבתי בזה בעזהשי"ת:

בס"ד עש"ק לס' "ואלה המשפטים אשר חשים
לפניהם" "לפניהם" - ולא לפני הדיוטות [גיטין
פ"ח ב'] אדר"ת אד"א תשנ"ז

הו"כ הדר"ג הרמה שליט"א

נעימות בימינם נצח!

רשמתי הר"ב לענ"ד, אבל יתכן שהכל טעות,
והגני מבקש מאד מרומעכ"ג שליט"א
אולי יוכל לשים עין עיונו הזך בהר"ב
ולהודיעני מה האמת בזה, ומה שטעיתי - לא
יחמול ולא יכסה. ויתברכו ממקור הברכות בכל
הברכות האמורות להמאיר עיני הרש בתורה
כמבואר במסכת תמורה דף ט"ז ע"א.

בהודאה רבה מאד מאד

מ.מ.ש.

מבואר בספרי רבותינו זיע"א שכדי להגיע
לסוף עומק מסקנת דין תורה האמיתי
קשה הדבר מאד, ולכן העדיפו בירושלמי

פשרה על דין תורה, והיינו בנושא שיש שם
צדדים לכאן ולכאן, וצריך הדין לסייעתא
דשמיא מרובה לעמוד על עומק הדין. וגם
אחרי הס"ד הלא שכיח שנחלקות הדיעות של
הדיינים לרוב ומיעוט, ולא כולם מסכימים
לדעה אחת, ויש חילוקי דעות בין הדיינים מה
הוא הדין תורה האמיתי.

ובר מן דין לא מיבעיא במקום שנחלקו דיעות
הדיינים, ומדינא בעינן למיזל בתר רובא,
דאחרי רבים להטות, ואז המתחייב בדין באופן
כזה ממורמר מאד ואין לכו שלם, אלא אפילו
באופן שכל הדיינים מסכימים לדיעה אחת, מ"מ
כיון שהענין תלוי בשיקול הדעת ובאובנתא
דליבא, ויש בש"ס הלכות מרובות של טועה
בשיקול הדעת, וגם של טועה בדבר משנה,
וממילא בכל דין תורה בנושא שהיו בו ספיקות
וצדדים לכאן ולכאן, אפילו יחליטו כל הדיינים
לצד אחד, עדיין לב הנידון לחובה ממורמר
עליו: מאן יימר שלא טעו הדיינים שלי בדבר
משנה, או בשיקול הדעת, וכי גדולים הם מר'
טרפון דבכורות כ"ח ב' וסנהדרין ל"ג א'?
ואפילו אם יהי' הדיין כגובה ארזים גבהו - תא
חזי מש"כ רבנו הרמב"ם דברים נוראים
ומעוררים טובא בפירוש המשניות פ"ד
דמקואות מ"ד וזה לשון קדשו הזהב הקדוש
והטהור: "...וכבר חשב איש גדול מאד רב
העיון בארץ המערב ששאובה שהמשיכוה
כשרה ואפילו היה המקוה כולו שאוב ונמשך,
ונהרג על זה באמה ובזרוע, ודבריו בזה
מפורסם בספרו, בהיותו בלתי מבין זאת
המשנה כלל... ואשר יחייב זה הטעות כולו הוא
מיעוט שמירת המשנה והחקירה למה שבא,
ומה נפלא מאמרם אם ראית ת"ח שלמודו קהה
עליו כברזל על משנתו שאינה סדורה בפיו",
עכ"ל הרמב"ם, והדברים מדברים בעד עצמם.
ולכן הוא הענין של פשרה, שאז הדיינים
מפשרים באופן שלב שני הצדדים

מרוצה מזה, ואפילו זה שמפסיד ע"י הפשרה, מ"מ הלא לא נעשתה הפשרה בלי הסכמתו מראש שיעשו פשרה, ויודע הוא שיוכל להפסיד קצת ע"י הסכמתו לפשרה, אבל מרוצה הוא בכך להשקיט הקטטות והמריבות [שיוכלו להישאר ביניהם אם יהי' הדין באופן של יקוב הדין את ההר, וכנ"ל], וזה הוא משפט שיש בו שלום, [שאמרו בסנהדרין ו' ב': "רבי יהושע בן קרחה אומר מצוה לבצוע שנאמר אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם והלא במקום שיש משפט אין שלום ובמקום שיש שלום אין משפט אלא איזהו משפט שיש בו שלום הוי אומר זה ביצוע"] ואין מפשרין אלא בהסכמת הצדדים. והדיינים פותחים להם בהצעת פשרה, כי כן הוא רצון השי"ת שיהי' שלום ביניהם.

ואין זה משפט שיש בו שלום מפני שהדעת מבינו ומקבלו, אלא מפני שע"י הפשרה מתרצים הצדדים ונשקטות המריבות שביניהם, וזה הוא השלום שבכאן, וכמשי"ת בס"ד.

דעשיית הפשרה אינה כלל וכלל ענין של קביעת הדין עפ"י "שכל אנושי" שהוא נגד "שכל התורה", ישתקע הדבר ולא ייאמר.

הפשרה איננה אומרת שכך הוא הדין עפ"י "שכל אנושי".

הפשרה אומרת במפורש: שאין זה כלל וכלל הדין, ואמיתת עומק הדין הוא אך ורק עפ"י שכל התורה, ואין הפשרנים קובעים "דין" עפ"י שכלם האנושי, אלא שהשי"ת שאמר שכך הוא הדין, הוא אמר שמ"מ יפשרו באופן שיהיו הצדדים מרוצים, ולא עומק הדין נעשה כאן, אלא רק הנהגה של פשרה, הרצויה מאד לפני השי"ת, כדי שיהי' שלו' ביניהם והשקטת הקטטות והמריבות, מה שלא יושג ע"י עומק הדין. והסכימה חכמתו העליונה שמצוה להציע לבעלי הדין שייגמר הסכסוך

שביניהם ע"י פשרה, שאיננה עומק הדין תורה, וגם ה"שכל האנושי" אומר שאין זה בכלל קיום של דין, ואין זה פסק דין, שגם ה"שכל האנושי" מכריז ואומר: שאין שום שכל בעולם מלבד שכל התורה הקדושה, אפס זולתה! ומה שנראה לה"שכל האנושי" הוא בטל ומבוטל לעומת שכל התורה, ואין כאן שני סוגי דין: דין עפ"י שכל התורה, ודין עפ"י "שכל האנושי", כי דין יש רק אחד בלבד: דין התורה הקדושה, שכל התורה הקדושה, ואין עוד מלבדו, ופשרה איננה דין, אלא שאמר רחמנא שאפשר לעשות דין, ואפשר לעשות פשרה, ואין הפשרה דין, אלא הנהגה כזו שהשי"ת מסכים עליה, ואין המפשרים אומרים ח"ו שקבענו כאן "דין" עפ"י "שכל אנושי", חלילה וחלילה, כי אין דבר כזה בעולם, אלא שהדין תורה הורה לנו לסדר פשרה כזו באופן ששני הצדדים יצאו מרוצים מבית הדין, וגם הדיינים המפשרים וגם הבעלי דינין יודעים ואומרים שברור להם שלא דין נעשה כאן, כי אין דין מלבד הדין תורה, אלא פשרה נעשתה כאן, כי כך יסד מלכו של עולם.

והנה מבואר בחו"מ סי' י"ב סעיף ו': "מי שתובעים אותו ממון שהוא מוחזק בו אסור לבקש צדדים להשמט כדי שיתרצה הלה לעשות עמו פשרה וימחול לו על השאר. הגה: ואם עבר ועשה אינו יוצא ידי שמים עד שיתן לו את שלו", עכ"ל המחבר והרמ"א.

וטעמא מאי? - מפני שבכי האי גוונא אין להמחויב [היודע בבירור שהוא חייב] שום הצדקה לבקש שיפשרו כדי שיהי' הוא מרוצה, שהרי כאן ברור לו עצמו היטב הדין בפשיטות שחייב הוא, ולמה זה יעשה טעדיק לקצץ מחיובו, ובכה"ג לא נאמר הדין של פשרה, שיהי' הוא מרוצה, כי למה לא יהי' מרוצה כשישלם כל מה שהוא חייב בבירור? ורק כשיש ספיקות וסברות לכאן ולכאן, ואין

הדין ברור בהחלט בלי ספק, אלא בהכרעת דיינים, וכנ"ל, בזה הוא שנאמרה ע"י השי"ת הנהגה של פשרה.

ובסעיף י"ד: "הכופר בפקדון ונתפטר עמו ומחל לו ואח"כ מצא עדים יכול לחזור בו".

ובסעיף ט"ו: "וה"ה למי שנתפטר מפני שלא הי' לו ראיה או שטר ואחר כך מצא",

שמלבד שבאופנים אלו היתה הסכמתו ^{אוצר התוכן 1234567} לפשרה בטעות, עוד גם שבאופנים אלו אין צורך לעשות פשרה, כשיש שטר או עדים ברורים על החיוב, ולמה יחרה לו ולמה יפלו פניו של המחויב בודאות לשלם את כל סכום התביעה? ואם הי' ידוע מתחלה להבי"ד שיש כאן עדים טובים או שטר טוב - בכה"ג אין בכלל מצוה להציע להם פשרה, כי הדין ברור בהחלט, ואין להמחויב בודאות שום עילה להתמרמר ולהתקוטט.

והנני עני רושם לעצמי בס"ד, ואולי יהי' לתועלת גם לזולתי, מה שידוע לי לע"ע שדיברו בגמרא הנ"ל דסנהדרין ל"ב ב' רבותינו הראשונים והאחרונים מאורי עינינו, אשר היטיבו לנו ולא נתנונו לגשש באפילה ולהמציא ביאורים והסברים לא נכונים, אשר לא הורגלנו לשומעם בבתי המדרש הכשרים מדור דור. ודיינו לשנן לעצמנו את דברי רבותינו הקדושים אשר בארץ המה, והמה לנו לעינים בכל מרחבי הים הגדול רחב הידים הש"ס הקדוש והטהור, מבלי להזדקק לחדשות אשר לא שערם אבותינו ורבותינו מדור דור.

הנה כפי הנראה בלשונו הקדוש של הירמיה' בסוגיין בסנהדרין ל"ב ב' הנה הרישא דהברייא בהיתה אחת טעונה ואחת שאינה טעונה, או אחת קרובה ואחת אינה קרובה, תידחה האינה טעונה, או תידחה הרחוקה, זה

הוא ציור של "שורת הדין", וזהו פירוש של "אחד לדין": "כללו של דבר מי שטירחו מועט מחבירו ונוח לו להתעכב יתר מחבירו הוא נדחה מפני חבירו", זה הוא "שורת הדין", וזה הביאור ב"אחד לדין".

והסיפא: "היו שתיהן קרובות שתיהן רחוקות שתיהן טעונות ומשאן שוה וכתן שוה - הטיל פשרה ביניהן ומעלות שכר זו לזו, כלומר הרוצה לעבור תחלה יעלה שכר לחבירו כפי מה שנתעכב על ידו והמרבה בשכר הוא עובר תחלה", עכ"ל ה"ירמיה", וזה הוא הביאור של "אחד לפשרה". וכפה"נ זכה לכוון לזה הרש"ש שם בסנהדרין ל"ב ב', יעוי"ש בכל דבריו הקדושים בזה.

וזה לשון ה"תורת חיים" כאן בסוגיא: "אחד לדין ואחד לפשרה כיצד וכו', תימה מאי קשיא לי' דקאמר כיצד, וכי עד השתא לא ידעינן איזהו דין ואיזהו פשרה?

וי"ל משום ד"תדרוף" אדיין קאי, משמע דאזהר רחמנא לדיין שירדוף ויעשה פשרה אפילו בעל כרחו של בעל הדין, כי היכי דאזהר רחמנא לעשות דין בעל כרחו של נתבע, וקשיא לי': הא תינח דין, אלא פשרה מאי איכא למימר, והא לאו בדיין תליא מילתא, שאין כח ביד הדיין לעשות פשרה אלא אם כן נתרצו שניהם?

לכן קאמר כיצד שתי ספינות וכו', פי' דקרא איירי היכא דאי אפשר לעשות דין, אלא פשרה, כגון שהיו שתיהן קרובות או רחוקות או טעונות, דכיון דשתיהן שוות לענין הדין, ע"כ צריך לעשות פשרה ביניהן, ובכה"ג הזהיר הכתוב את הדיין שירדוף לעשות פשרה, שמוטל על הדיין לשער כמה שכר תעלה אחת לחבירתה כדי שתידחה, ואם תתרצה אחת מהן ליטול השכר הרי טוב, ואם לאו יטיל גורל ביניהם איזהו תטול השכר ותידחה.

הדין, משו"ה שואל התנא כיצד כופין לעשות פשרה, ומפרש כגון שתי כו', ועפ"י עומק הדין אין לנו במה לכופ את שאינה טעונה שתלך לאיבוד, אלא עומק הדין ילכו שניהם ויהיו שניהם נטבעים, או מי שיגבר ויטביע את השני והוא ינצל, אבל אין זה משפט שלום, משו"ה כופין על מדת הדין ומחויבין לעשות פשרה. והנראה דזהו מש"א חז"ל בפ' הפועלים שחרב ביהמ"ק על שהעמידו דבריהם על ד"ת, היינו שלא רצו לוותר על הדין שאינו מביא לידי שלום וההכרח להתפשר. וכן הוא בכל מחלוקת שבין רבים לרבים א"א לקוות שצד אחד יכוף את הצד השני ע"פ ד"ת ותשקט המחלוקת, וא"כ הטוב והישר לשני הצדדים שיעמידו כל צד מתוכם שני אנשים, ועל הנבררים והבוררים אותם לדעת כי מחוייב לוותר מרצונו לצד שכנגדו למען אשר עי"ז יתקיים גם הצד שלו, עכ"ל ה"משיב דבר", יעוי"ש בכל דבריו הקדושים.

וכפה"נ מפרש שגם הרישא דהברייתא [באחת טעונה ואחת אינה טעונה, או אחת קרובה ואחת אינה קרובה] הוא ציור של "כיצד לפשרה", וכמשנ"ת בדבריו הקדושים.

וברוך שמסר עולמו ותורתו לשומרים נאמנים, הם הם המורים הם הם המלמדים.

והנני מבקש מחילה להטריח רבותי שליט"א להורותני דעה ולהביני שמועה ולציין לי מה שיש בספרי רבותינו הקדושים קמאי ובתראי בהאי ענינא דפשרה.

והשי"ת לא ימנע טוב להולכים בתמים.

הנני קטינא דארעא אחוז בחבלי בוז מצפה לישועה גדולה ולתשובה שלימה

מ.מ.ש.

והיינו דנקט "הטל" פשרה ביניהן, ולא קאמר "עשה" פשרה ביניהן, לפי שאין כח ביד הדיין לכופ לשום אחת מהן שתטול השכר ותידחה, אלא שהדיין צריך לשער לפי אומד דעת כמה היא שכר הדחייה, ויניח פשרה זו לפניהם, והן יתרצו עצמן, או יטילו גורל איזוהי תטול השכר, עכ"ל ה"תורת חיים" זיע"א, ודבריו קילורין לעינים.

והראו לי שיש כאן דברים מתוקים להגאון מאור הגולה הנצי"ב זיע"א בשו"ת "משיב דבר" ח"ג סימן י', יעוי"ש בכל דבריו הקדושים באותה תשובה, והנני מעתיק בס"ד את הנצרך ממש לעניננו, וזה לשון קדשו: -

"ומלבד זה אפילו הי' יוצא הפסק ע"פ ד"ת קשה להכריע הרבים המתחייבים ע"פ ד"ת ושלא ישאר מחלוקת על מקומה כשהי' לפני הד"ת. והכתוב צווח אמת ומשפט ושלוש שפטו בשעריכם, וכדאיתא בירושלמי מגילה פ"ג על הא דתנן באבות על שלשה דברים העולם קיים על הדין ועל האמת ועל השלום, נעשה דין נעשה אמת, נעשה אמת נעשה שלום, אבל אם הדין אינו יכול להביא לידי שלום ההכרח לעשותו פשרה, ועל כיב"ז תניא בסנהדרין (דף ל"ב) צדק צדק תרדוף אחד לדין ואחד לפשרה כיצד שתי ספינות כו', וקשה מאי כיצד, וכי לא ידענו מאי פשרה?

אלא משום דלא משכחת אזהרה על הפשרן אלא באופן שכופין לעשות פשר, דאילו בכל פשרה שלא נעשה אלא ברצון בע"ד הרי מסתמא יודעים ובטוחים בשני הפשרנים שלא יטו הפשרה לצד אחד יותר מחבירו, ואם לא חשו לכך הרי אינהו דאפסדי אנפשיהו, ולא שייך ע"ז אזהרת התורה, אלא ע"כ מיירי באופן שכופין לעשות פשרה, וא"א להעמיד על

ועוד כתבתי בזה בס"ד לכבוד ג"א שליט"א:

בס"ד עש"ק לס': "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" ז' אד"א תשנ"ז

הו"כ הדר"ג הגאון חמדת ישורון פאר הזמן... שליט"א, נעימות בימינם נצח מעתה ועד עולם!

מה ששלחתי לשאול ע"ד ענין הפשרה, כוונתי רק לברר ולדעת לעצמי קושטא דהאי מלתא, כי תורה היא וללמוד אני צריך.

לענ"ד אין בדיני ישראל "דינים" עפ"י שכל אנושי, ואמנם כן שהראו לי שהפ"ח בחו"מ סי' י"ב ס"ק מציין לתשובת חת"ס זיע"א חיו"ד סי' רל"ט ועיינתי שם ואורו עיני בס"ד בהאי ענינא, יעוי"ש בכל דבריו הקדושים והטהורים, ובתחלת התשובה שם כותב החת"ס ע"ד "שכל אנושי", הנה זה ודאי שיש בעולם ענין של "שכל אנושי", אבל פשרה איננה "דין" עפ"י "שכל אנושי", אלא שהמפשרים קובעים עפ"י "שכל אנושי" באיזה אופן יש להניח ששני הצדדים יהיו מרוצים, ויהי' שלו' ביניהם, ויחדלו הקולות והקטטות והמריבות, אשר אם יפסקו להם עפ"י עומק דין תורה בדבר שאין הדין ברור בהחלט לכל אחד, ואין החיוב ברור בהחלט לכל אחד, אלא שיש בזה צדדים וסברות וטענות לכאן ולכאן, ואז כשיפסקו הדיינים את עומק דין תורה בזה, יהי' מקום להתמרמרות ואי-שביעות-רצון, או משני הצדדים או מצד אחד, ועל זה גזרה חכמתו יתברך שבאופן כזה יש דרך של פשרה, שהמפשרים יחליטו עפ"י "שכל אנושי" איזה הדרך ישכון בו אור השלום והשביעות רצון לשני הצדדים, ואין זה ח"ו "דין" תורה עפ"י "שכל אנושי", דזה ליכא, אלא שעושים המפשרים רצון השי"ת שמוותר על עומק הדין מפני השלו', ומורה להמפשרים לחשב בשכלם

האנושי באיזה אופן של פסק יהיו שני הצדדים מרוצים.

ואין כאן אפוא "דין" שנעשה עפ"י "דעת אנושי", או "שכל אנושי", או "יושר אנושי", אלא קיום רצונו יתברך לעשיית שלום בין הצדדים עפ"י הנראה להשכל האנושי באיזו החלטה יהיו הם מרוצים, ואומרים להם מפורש שאין זה דין תורה, אלא עשיית רצון השי"ת לשלום ביניהם.

כך הבנתי בעיני, ושאלתי היא: מה היא אמיתות הענין?

ונתכבדתי בס"ד בתשובת פאמע"כ הגרי"ט שליט"א, וזה לשון קדשו: -

לכאורה פשוט דפשרה אינו דין ואע"פ שהיא נגד הלכה חייבים לפשר משום להרבות שלום. ועי' בשו"ת שב יעקב ח"ב סי' קמ"ה ז"ל כיצד ינהוג עצמו בפשר היכא שע"פ הדין חייב הנתבע לשלם כל מה שתובע מ"מ יש רשות ביד הפשרן לעשות לפי מהות הדברים כפי ראות עיני הדיין וכו' בענין שיעשה שלום בין הצדדים כדאיתא כו' עוד שם... כיון שע"פ הדין פטור לגמרי כל שאפשר לפשר בפחות עדיף אם יראה בעינו הפקח שבדבר מועט יוכל לפשר בעל הדין בענין שיהי' שלום ביניהם וכו' ע"כ.

מבואר דגם אחר שבי"ד דן פשרה, יש לו לקרב את ההכרעה קרוב לדין, ואם הי' זה משום דשכל האנושי עדיף כה"ג ח"ו, מהיכ"ת לקרב את הפשר לדיי"ת, אלא ע"כ דנותן רשות לעקם את הדין משום השלום ולא משום שיש ערך ליושר האנושי, ולכן יש עכ"פ להתקרב לדין תורה ולא לסטות מזה לגמרי. וממילא אין ג"מ בין ירושת הבת ודין גרמא או מזיק חפץ שהי' נשרף ממילא, בכולם דיני

כעין דברי כתר"ה. עכ"ל פאמע"כ הגרא"נ שליט"א.

עוד נתכבדתי בס"ד בתשובת פאמע"כ גאון גדול עצום מגאוני הזמן שליט"א, וזה לשון קדשו:

הנה גדר פשרה הוא במקום שלא הוכרע אצל ב"ד ההלכה מחמת חסרון ההכרעה או מחמת חסרון להגיע לבירור המציאות האמיתית, או שלבירור הדבר נצרך שבועה וכיו"ב ואין בדעתם להכניס חומר השבועה, מפשרים בין הבע"ד כפי פשר קרוב לד"ת או פשר בעלמא [כפי מחצה על מחצה או כפי שני שליש ושליש], ואחר שהסכימו הבע"ד לפשרה, ב"ד כופין ע"ז כמבואר סי' י"ב בסמ"ע ס"ק י"ב, ופעמים אפשר לעשות פשרה אף לכתחלה בע"כ כגון בספיקא דדינא כמבואר בשו"ת שבות יעקב סי' ק"ג ושו"ת ארי' דבי אילעי סי' י"ט - וגדר פשרה הנ"ל מתבאר בשו"ת הרא"ש כלל ק"ז או' ו'.

ואופן השני דפשרה הוא כדוגמת גמ' סנהדרין דף ל"ב ע"ב בשני עגלות וכו', דבדאי שניהם שוים וחייבה התורה לב"ד לעשות פשרה ביניהם, והכא לא תלוי בדעתם, כי לב"ד אין ספקות הנזכרים לעיל, וכן מתבאר שני גדרים אלו במשך חכמה ריש פ' שופטים, ומה דכתב במהדיר שם דהמשך חכמה פליג על שו"ת משיב דבר סי' י"ג אינו מוכרח כלל.

ומש"כ בחזון איש סנהדרין סי' ט"ו סק"ד דב"ה ואע"ג דליכא, "שהשופט כל דין שלפניו לפי הנראה אליו זהו בכלל פשרה ואין הדבר ניכר וכו'", אין כוונתו שמכריע כפי שכל אנושי כנגד התורה ח"ו, אלא כפי הנראה לקיים בטובת הצדדים בדיני התורה.

ואופן השלישי דפשרה הוא פשרת בע"ד ביניהם, דאינו מגדר הב"ד, וע"כ אינו

התורה ברורים, והפשרה שעושים הוא נגד השכל האמיתי ונעשה משום להרכות שלום, והשכל האנושי שמשתמש בו המפשר הוא כדי שדבריו יתקבלו להצדדים וזה יביא לשלום. ויש להשתמש בשכל וביושר האנושי דוקא, וכמו שפסק במחבר... כך מוזהר שלא יטה הפשרה לאחד מחבירו, וברע"א שם דאם טועה בפשרה חוזר.

עכ"ל פאמע"כ הגרי"ט שליט"א

עוד נתכבדתי בס"ד בתשובת פאמע"כ הגרמ"ב שליט"א, וזה לשון קדשו:

ובחיפוש בזה לא מצאתי מה להוסיף זולת דברי הגאון במשך חכמה פ' וירא שהם סיוע גדול להבנת מו"ר רומע"ג בזה דיעוי"ש על הפסוק כי ידעתיו וכו' דאע"ג דאיכא תנא דאסור לבצוע היינו דוקא בב"ד דישראל, דדנין עפ"י תורה. אבל בב"ד של בני נח שמוזהרים לדון כפי השכל האנושי בזה מותר ומצוה לפשר עכת"ד. ואת"ל דפשרה היינו שכל אנושי, א"כ מה שייך פשרה כבן נח כלל, הא דין שלהם גופא זהו שכל אנושי? עכ"ל פאמע"כ הגרמ"ב שליט"א.

עוד נתכבדתי בס"ד בתשובת פאמע"כ הגרא"נ שליט"א, וזה לשון קדשו:

בענין הפשרה קבלתי מאדמו"ר זללה"ה [=פאה"ד ה"מנחת שלמה" וצוק"ל] שאין רשות לעשות פשרה אלא במקום שאין הדין כל כך ברור, ויש דברים לכאן ולכאן, אבל לא במקום שהדין ברור וחד משמעי. אכן, אם מותר לאדם לבא אחרי המלך, חשבתי שאולי מותר לדיין להציע פשרה גם אם הדין הוא לטובת החלש, אם חושב שתועלת היא לחלש להשקיט מעליו המריבות, כמו שאמרו בגמ' דעביד איניש דזבין דינ', והרי זה ממש

צריך קנין כמבואר בש"ך ס"ק י"ב, ויעוי' שער המשפט שם סק"ב. עכ"ל הגאון הנ"ל שליט"א.

ובס"ד הנני קורא עכשיו [בין השמשות שבין יום ה' וירא ט"ו חשון - יום היארצייט הנ"ה של רבנו הקדוש החזו"א זי"ע ועכי"א - ליום ו' עש"ק וירא ט"ז חשון - יום היארצייט הז' של רבנו הקדוש האבי עזרי זי"ע ועכי"א, מוצאי שמיטה תשס"ט, ברגע זה נולד בשעטומ"צ לאריכות יוש"ט הנין הראשון שלנו, צבי שרגא גרוסברד שליט"א, בן להוריו אביו הרב יצחק אשר ואמו חנה חיה בת להורי' אביה הרב שלמה ואמה בתנו הגדולה זלאטא רבקה שיחיו כולם לאורך ימים ושנים טובות בטוב ובנעימים נעימות בימינם נצח, ועיני כולנו רואות ושמחות,

אכי"ר] בפירוש הגאון הקדוש המלבי"ם זיע"א על תהלים [י"ט י'], וזה לשון קדשו על "משפטי ה' אמת צדקו יחדו": "משפטי ה' אמת - הוא חלק המשפטים שבתורה, נבדלו מן המשפטים אחרים, שהם אינם אמת, כי אי אפשר לשכל האדם לשער לא אמתת המשפט לפי הצדק, ולא העונשים המגיעים לעוברים שיהי' במדה ובפלס לפי החטא, ולא להסכים הצדק הנימוסי והדתי עם הצדק הטבעי, ולא שיסכימו המשפטים זה עם זה.

הערה

אבל משפטי ה' צדקו יחדו - אין סתירה ביניהם, ולא מהם אל הצדק הטבעי".

בינו זאת!...

אשרינו מה טוב חלקנו!...

אשרי העם שככה לו!...

הערה

ברוך רחמנא דסייען מריש ועד כען

הערה

ברוך הנותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה

הדפסה בראולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה

משמר הלוי - בבא מציעא: שולחן יגור, משה מרדכי בן יצחק הלוי (45) { } עמוד מס: 304 הודפס ע"י אוצר הר